

FILMKULTURA

+ SZERKESZTI: LAJTA ANDORJ +

IV. ÉVFOLYAM

— 11. SZÁM —

1931. NOV. 1.

EDISON ALVA TAMÁS
1847. február 10. —
1931. október 18.

ÁRA 1 PENGŐ

SZENT ERZSÉBET

LEGENDÁJA

A Városi Színházban jelent meg 1931. október 31-én a film árpádházi Szent Erzsébet halálának 700-ik évfordulója alkalmából a szent fejedelemszöny életéről.

A filmet a **Vatikán** művészeti szakembereinek vezetésével Magyarországon, Olaszországban és Németországban készítette a **Leo** filmgyár.

LEKÖTHETŐ:

SUPER FILMKÖLCSÖNZŐ VÁLLALAT

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 9-11. félemelet

TELEFON: József 36-6-94.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

IV. ÉVFOLYAM.

= 11. SZÁM. =

1931. NOVEMBER 1.

EDISON ALVA TAMÁS

1847. február 10. — 1931. október 18.

osszú és kínos szenvedés után, közel 85 éves korában hunyt el a világ egyik legnagyobb zsenije és alkotó munkása: *Edison*. Az emberi történelem egyik legnagyobb alakja volt Edison, akinél többet és maradandóbbat senki sem alkotott a földön. A mai kor legmodernebb gépeit, az izzólámpát, a fonográfot és ezer más technikai újdonságot ő találta fel és csak természetes, hogy Edison nevéhez fűződik a kinematográfia feltalálása is. Arnyalati eltérések lehetnek, hogy *ki* volt az *első* a kinematográfia terén: Edison vagy Lumiere, de az kétségtelen, hogy *Edison nélkül* ma a filmtechnika nem állana azon a magas fokon, amelyet harminc esztendő fejlődéstörténete alatt elért. Edison legfontosabb filmtechnikai találmánya a *Kinetoskop*, amelyet 1897-ben állított össze és a filmtudományok írói ezt a gépet tartják *tulajdonképpen* a mozgóképek őspanyjának. A filmtörténeti munkák mind elismerik Edison hatalmas munkáját ezen a téren és ettől az időponttól kezdve számítják az *igazi* értelemben vett vetítógép keletkezését is, de Edisonnak tulajdonítják a *perforációk* helyes kimérését, amely biztosította a leadógépek biztos működését. Edison azok közé is tartozott, aki elsőízben foglalkozott a *hangnak és a képnek egyidejű főlvételeivel* és így a *hangosfilmnek* is egyik ősatyja volt az elhunyt. Ha még hozzávesszük, hogy az izzólámpa is egyik találmánya, de az elektrotechnika számos, ma is használatban levő találmánya is az ő nevéhez fűződik, megállapíthatjuk, hogy az *egyetemes filmkultúra és filmtechnika* mit veszített *Edison* halálával.

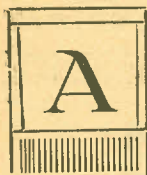
A nagy feltaláló aránylag fiatalon, alig 24 éves korában süketült meg, de ez a testi fogyatkozás nem csökkentette alkotóképességét és majdnem haláláig lepte meg a tudományos és általában a *művelt* világot újabb és újabb találmányaival, amelyek közül egyik-másik valóban *korszakalkotó* volt és az újkori történelem legnagyobb teljesítményei közé tartoznak.

A ma már fejlett hangosfilm tehát mélységes hálával tartozhat Edisonnak, aki nélkül ez a probléma — talán — ma még csak *elmélet* volna. A világ kinematográfiája mindenkor igazi atyját és megteremtőjét tiszteli Edisonban, aki sok ezer találmánya mellett kétségtelenül sok szeretettel foglalkozott a filmtechnika ezer bonyolult problémáival.

Halála pótolhatatlan űrt hagy maga után és a kultúrvilág soha el nem múló emlékekkel gondol majd vissza a világ legnépszerűbb feltalálójára.

HUSZKA JENŐ
miniszteri tanácsos:

VILÁGSZERTE VÉGLEGESEN ELINTÉZTÉK A HANGOSFILM ZENESZERZŐI JOGDIJÁNAK KÉRDÉSÉT

A hangosfilm megjelenése óta, tehát közel három éve, állandó jogvita folyik a szerzők és a filmesek közt arra nézve, kötelesek-e a filmszínházak zenejogdíjat fizetni a szerzőknek a hangosfilm-előadások után. Tudvalevőleg a némafilm korszakában ily jogdíjat mindig fizettek a filmszínházak a Magyar Zeneszerzők, Szövegírók és Zeneműkiadók Szövetkezetének, amely nemcsak a magyar, de az összes külföldi zeneszerzők jogait is védi Magyarország területén. A hangosfilm megjelenése után azonban a filmszínházak vitássá tették a jogdíj fizetésére vonatkozó kötelezettségüket, abból az elgondolásból kiindulva, hogy a némafilm idejében ők csak a filmet vették meg, s a zenekíséretről nekik kellett gondoskodniok, ezzel szemben a hangosfilmmnél a filmszalagra szinkronizálva készen kapják a zenét, amikor tehát a filmet megveszik, azt a zenével együtt veszik meg és így nincs jogosultsága annak, hogy a zenéért külön jogdíjat fizessenek. Ez a felfogás kéteségtelenül logikus és a Magyar Zeneszerzők Szövetkezete maga is kezdettők fogva azon az állásponton volt, hogy amennyiben a *filmfelvevő-gyárak* a felvétel alkalmával csakugyan megszerezték a szerzőktől a nyilvános előadás jogát, ez esetben a maga részéről semmiféle zenejogdíjra igényt nem tart és a *filmszínházakkal* szemben fel nem lép.

Ez az álláspont azonban nem volt fenntartható. A Magyar Zeneszerzők Szövetkezete mendsűrűbben kapta a felszólításokat a külföldi hasonló célú testvérszövetkezetektől, hogy a Magyarországon előadott hangosfilmek után zenejogdíjakat hajtson be. Ezekre a konkrét megbízásokra való tekintettel kénytelen volt tárgyalásokat folytatni az érdekelt film-

színházakkal, mert nyilvánvalónak látszott, hogy az adott esetekben a *felvevőgyár* nem szerezte meg a szerzőtől a nyilvános előadási jogot. Minthogy viszont a filmszínházak a *filmkölcsönzőktől* ezzel ellentétes információt kaptak, a Magyar Zeneszerzők Szövetkezete a Zeneszerzők Világszövetségének nemzetközi kongresszusa elé vitte a kérdést, mert abban a felfogásban volt, hogy ezt a kérdést *nemzetközileg kell rendezni*.

A kongresszus arra az álláspontra helyezkedett, hogy a hangosfilmmnél a zeneszerző jogát két külön részre kell bontani. Egyik a *felvételi jog*, másik a *nyilvános előadási jog*. A szerző csak a felvételi jogot adja át a felvevő gyárnak, ellenben a nyilvános előadási jogot fenntartja magának, illetőleg azt minden egyes előadás után külön gyakorolja az erre hivatott szervezetek, — nálunk a Magyar Zeneszerzők Szövetkezete útján. A két jog elkülönítésének alapja az a gyakorlati előny, ami ebből úgy a felvevő gyárakra s így közvetve az egész filmiparra, mint a szerzőkre is származik. A gyakorlat ugyanis azt mutatta, hogy a felvevő gyárak kalkulációja nem lehet valóban reális akkor, ha pusztán a felveendő zeneszám értéke vagy a zeneszerző nevének súlya alapján állapítja meg nagyobb vagy kisebb összegben a szerzői jogdíjat. Nem lehet ugyanis előre leszámítolni a siker vagy a bukás esélyeit, ami pedig döntő jelentőségű. Egy Lehár-kompozícióért például kétségkívül sokkal nagyobb összeget kellene fizetnie a felvevő gyárnak, mint egy névtelen szerző számáért, viszont egy 80 számból szinkronizált hangosfilmben előforduló egyetlen Lehár-szám legfeljebb csak $\frac{1}{80}$ részben lehetne tényezője a film sikerének, holott a bukásra a többi zeneszámon kívül a téma, a színészek játéka,

a rendezés és még számos más tényező bőven ad lehetőséget.

Az amerikai filmgyárak voltak azok, amelyek először jöttek rá annak a helyességére, hogy a *felvételi jogot különválasszák a nyilvános előadási jogtól* és ezzel kalkulációjukat biztos alapokra helyezték. Gyakorlatilag ezt úgy valósították meg, hogy a Western Electric vállalat, amely az amerikai filmszínházakat hangosképpel látja el, külön szervezetet létesített abból a célból, hogy a szinkronizáláshoz szükséges zeneszámokat az egész világról nagy tömegben összegyűjtse. Ez a szervezet a Western Electric által létesített külön részvénytársaság, amelynek neve: *Electrical Research Products Inc.*

Ez a vállalat az általa összegyűjtött zeneszámokat az amerikai filmgyárak rendelkezésére bocsátja a hangosfilmek céljaira. Csak a *felvételi jogot* szerzi meg a szerzőtől, azt is nem kizárólagossággal és csak meghatározott időre, rendszerint 3 évre. A felvétel díja uniformizált összegben van megállapítva; ez az összeg *nemzetközi használatra* készült filmeknél 100 dollárt tesz ki. Ha a zeneszámot nem egy, hanem több gyár is felhasználja más-más filmeknél, akkor a szerző annyiszor kapja meg ezt a felvételi díjat, ahány gyár igénybevette a szerzeményt. Mikor azután a film előadásra kerül, minden *egyed-egy filmszínház minden egyes előadás után a bevétel bruttó összegének bizonyos százalékát fizeti a szerzőnek*, illetőleg a szerző részére a Zeneszerzők Szövetkezetének. Ez a jogdíj külföldi államokban átlagosan 3—5%-ot tesz ki.

A zeneszerzők világkongresszusának egységes állásfoglalását ezáltal gyakorlatilag is megvalósította az amerikai filmipar azáltal, hogy a hangosfilmmel a *zeneszerző jogát két részre osztotta: a felvételi jogra*, amelyet a felvevő gyárak szereznek meg, és a *nyilvános előadási jogra*, amelyet a filmszínházak előadásukon fizetnek. Az amerikai filmipar

ezzel eldöntötte a sokáig *vitás* kérdést, s ezen az alapon most már Európaszerte fizetik a jogdíjat a filmszínházak a hangosfilm-előadások után.

Nálunk Magyarországon ugyanezen az alapon köt megállapodásokat a filmszínházakkal a Magyar Zeneszerzők Szövetkezte, természetesen a magyar viszonyoknak megfelelően jóval *mérsékelt*bb százalékos alapon. A Magyar Zeneszerzők Szövetkezte egyébként is a legnagyobb megértést tanúsította a magyar filmérdekeltség iránt azáltal, hogy a hangosfilm megjelenése óta letelt 3 év alatt úgyszólván *teljesen tartózkodott a peres eljárástól*, annak ellenére, hogy különösen külföldi megbízói a perek megindítását állandóan *sürgették*. Mindvégig *barátságos tárgyalások* útján igyekezett a kérdések megoldását előbbre vinni és a két tárgyaló fél, a magyar filmérdekeltségek és a Magyar Zeneszerzők Szövetkezte részéről egyaránt tanúsított előzékeny és megértő magatartásnak köszönhető, hogy a hangosfilm szerzői jogának kérdése immár rendezést nyert.

Nem lehet felsorolni

azt a sokféle előnyt,
amelyet az

AEG írógépek

6-os modellje nyújt.

Még ma kérje a bemutatást
az

AEG UNIO MAGYAR VILAMOSÁGI RT.
V., RUDOLF-TÉR 5.
utján.

Telefon: Aut. 112 - 77, 78, 79.

CASTIGLIONE HENRIK,
kereskedelmi tanácsos, a Corso-mozgó
igazgatója:

1930

A FILMGYÁRTÁS LEGFONTOSABB PROBLÉMÁJA

Az egész világon nagy érdeklődést keltett a színházkérdésnek az az érdekes eseménye, hogy az *Ufa* a Tobisszal karöltve a harmadik színházat vásárolja meg Amerikában.

A német filmgyártás amerikai érdekeltsege demonstrálja a leghívebben, hogy a *filmiparra nézve mily nagy jelentőségű a színházkérdés*. A helyzet tényleg az, hogy a filmek anyagi sikere — eltekintve a művészi kvalitástól — attól függ, hogy azok hány mozgószínházban kerülnek bemutatásra.

Az amerikai filmipar 20.500 színházával, amelyek befogadóképessége 18.5 millió, sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint az európai, amely ugyan több (26.800) színházzal rendelkezik, de azok összbefogadóképessége kisebb (11 millió), amihez nagyon természetesen a *nyelvi tagoltság* is hozzájárul. Viszont kétségtelen, hogy ez utóbbi körülmény abban a vonatkozásban fontos az európai filmgyártásra, hogy amelyik országban a hazai gyártás megteremtésének gazdasági feltételei megfelelőek és nemzetközi viszonylatban is konkurenciaképes, joggal számíthat arra, hogy produktumjait — megfelelő verziókban — a legnagyobb világpiacokon is el tudja helyezni.

Élénk példa erre Németország külkereskedelmi forgalmának a belső szükséglethez viszonyított újabb alakulása.

Volt a német

filmkonzum normál filmekben
e b b ő l

Év	összesen	hazai gyártmány	amerikai import
		d a r a b	
1929-ben	416	183	146
1930-ban	284	146	80

Vagyis amíg 1929-ben az amerikai be-

hozatal a belső fogyasztás 34%-át tette ki, az 1930. évi import már csak 27% volt. Ezzel szemben a hazai produkció a tárgyalt két évben a szükséglet 44 és — 1930-ban — 51%-át elégítette ki.

Számszerű adatainkat véljük kiegészíteni alábbi táblázatunkkal, amelynek szemléltető tanulságait legközelebb vonjuk le:

Az európai államok filmszínházainak száma és egy-egy filmszínház átlagos befogadóképessége:

	A film-színházak száma	Egy, egy film-színház átlagos befogadóképessége	Összbe-fogadó képessége
Albánia	3	—	—
Andorra	1	—	—
Ausztria	896	442	230 000
Belgium	930	376	350 000
Bulgária	138	250	45 500
Csehország ..	1817 + 153 vándor	241	538 200
Dánia	380	216	80 000
Esztország ..	60	208	12 000
Finnország ..	265	244	65 000
Franciaország	3058 rendez 1166 intézeti	496	2 100 000
Görögország .	230	400	115 000
Jugoszlávia ..	400	400	104 000
Lettország ..	213 ebből 83 hivatasos 130 vándor	253	21 000
Litvánia	45	213	9 600
Luxemburg ..	16	—	6 780
Lengyelország	631	322	203 200
Magyarország	524	343	185 650
Monaco	7	—	4 150
Németország	5270	356	1 876 600
Nagybritannia	4226	500	2 200 000
Németalföld ..	236	382	90 000
Norvégia . . .	212	293	60 000
Oroszország ..	5200	423	2 200 000
Portugália ..	130	537	70 000
Románia	568	117	100 000
Olaszország ..	ebből 2800 iparszerű filmszín.	421	1 200 000
Svédország ..	1182	169	200 000
Svájc	305	230	75 000
Spanyolország	3400 ebből 3000 iparsz.	488	1 800 000
Törökország ..	104	355	37 000

Az európai filmszínházak száma 33.842 (beleértve Oroszországot és a nem iparszerűen üzött mozgóképszínházakat) összesen 13,619.200 ülőhellyel. Egy-egy mozgóképszínház átlagos befogadóképessége 405 ülőhely, 100.000 lakásra jut 72 mozgóképszínház, 100 lakásra jut 30 ülőhely, naponta játszik 15.425 filmszínház. Hangosfilmszínházak száma túlhaladja a hatezretet, a némafilmszínházak száma több, mint huszonhétézer.

A német filmgyártás előretörése ezidő szerint annak is tulajdonítható, hogy az egész világon ez a harmadik legelterjedtebb nyelv. Talán érdekességre tarthat számot alábbi táblázatunk, amely a legfontosabb nyelveken beszélők számát tünteti fel.

Beszél	Az egész világon	Ebből Európában
	millió lélek	
angolul	180	47
oroszul	150	115
németül	100	82
spanyolul	70	22
franciául	60	45
olaszul	50	42

E néhány statisztikai adat a filmipar jövőbeni nemzetközi strukturájának perspektíváját adja. Fundamentuma a hangos filmgyártás technikájában való tökéletesbülés és a *hangos színházak növekedése*. Ha az elmúlt két év eredményeit tekintjük, azt hisszük, különösebb tehetség nélkül megjósolhatjuk, hogy a kibontakozásban a *németeknek nagy szerep jut* . . .

A
Filmművészeti Évkönyv

az 1932. évre. XIV. évfolyam
Megjelenik november 15-én
Ára 5. – pengő.

Megrendelést a Filmkultúra
kiadóhivatalában:
Budapest, VII., Erzsébet-körút 30.
Telefon: 36-3-76.

„Artes“
FILMVÁLLALAT

BUDAPEST,
VIII., NÉPSZÍNHÁZ-U. 21
TELEFON: 44-2-35.

◆
Forgalomba hozza
első
világszenzációs
filmjét:

OMÁR

TÖRTÉNET AFRIKA
ŐSERDEIBŐL

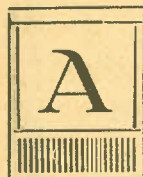
◆
Érdekiesztően
izgalmas történet
tele a vadon
állataival!

◆
Kérjük a t. mozisok
szíves látogatását!

PALÁGYI RÓBERT dr.,
a Magyar Mozgóképzemengedélyesek
Orsz. Egyesületének ügyésze:

FILM, HANGOSFILM ÉS SZERZŐIJOG

8. A HANGOSFILM EGYSÉGES TECHNIKAI, MŰVÉSZI ÉS JOGI MUNKA

A hangosfilm kétségtelenül sem technikailag, sem művészetileg, ehhezképest jogilag sem két külön művészet és két külön elbírálás alá eső jelenség, hanem *egyetlenegy, mindenképen egységes megjelenés*. A hangosfilmnek ez az egysége, képnék és hangnak technikai, művészi és jogi együvé tartozósága adja meg a további jogi elbírálás kulcsát.

Tudjuk, hogy a hangosfilm lényege abban áll, hogy filmszalagot vezetnek el egy fényforrás előtt, amely fényforrás a filmszalagra fotokémiai hatást gyakorol. A fényforrás erejét elektromos áramok variálják. Ezt a variációt mikrofon segítségével idézik elő, amely mikrofonra viszont egy hangforrás hat. Ennek folytán a filmszalag egyenlőtlen megvilágítást nyer és az előhívásnál különböző világosabb és sötétebb helyeket felmutató rajzot, sajátlagos filmírást feltűnítő rajzot mutat. Ez a hangosfilmfelvétel. *Leadás céljából ismét fényforrás előtt vezetik el a filmet, amely fényforrás fényérzékeny és elektromos vezetésre alkalmas kockát, a fotocellát világítja meg.* A hangosfilmnek a fotocella elektromos vezető képességére gyakorolt hatása különböző lesz, aszerint, amint a filmszalag sötétebb vagy világosabb, a fény tehát nehezebben vagy könnyebben átengedő helyen kerül a fotocella elé. A fotocella elektromos áramkörbe van bekapcsolva, amely egy hangleadóra hat.

Bár van a hangosfilmnek egy más rendszere is, az úgynevezett *lemezes rendszer*, a *jogi elbírálás szempontjából* azonban a kettő között különös eltérés nincsen, mert a lemezes rendszernél a hang ugyan nem kerül a filmszalagra, de a filmszalagon levő képi felvétellel egy-

ségesen alkotja a hangosfilmet és éppen olyan művészi és jogi egységet képez, mint a fotocellás hangosfilm.

Ilyképen látjuk, hogy a hangosfilm nem mechanikai átvitel és nem többszörözés, hanem *egységes filmmű*, amelynek elbírálásánál ugyanazok az elvek alkalmazandók, mint a némafilmeknél.

Ki tehát a hangosfilm szerzője? *Annak megteremtője, illetőleg megteremtői, alkotói.* Természetesen mindig az alapul fekvő mű szerzői jogainak tiszteletben tartásával és annak sérelme nélkül.

Egy dámai cselekményt feldolgozó zenés hangosfilm szerzője tehát az alapul fekvő mű és a *szcenárium szerzőinek szerzői jogát* nem érintve, a rendező, az előadó művészek és az operatőr, az építményeket készítő építész és átalálában mindazok, akiket a némafilmnél kiemelünk. Ujból hangsúlyozzuk, hogy az alapul fekvő művek szerzőinek nemcsak anyagi megtérítés jár, de morális jogaik is ép-ségben tartandók, ami jelenti, hogy *ne-
vük minden hirdetésben és vetítésben ki-
emelendő és művük szelleme meg nem
változtatható.* Az ilyen zenés hangosfilm-nél azonban van még egy szerző és pedig nem jelentéktelen, hanem felettebb jelentős szerző, a zeneszerző, aki egyben leg-lényegesebb hordozója a *film szerzői jogának is.* Az ő műve nem nyer átalakítást, hanem a filmen keresztül nyilvános előadást, melyhez a zeneszerzőt kizáró-lagos jog illeti.

Valamely zene nélküli színpadi előadás megfilmesítése is elképzelhető és pe-dig ugyanazon mozdulatokkal és szavak-kal, amelyekkel az előadást a rendes színpadon bemutatják. Az ilyen hangosfilm szerzői joga kizárólag az alapul fekvő, tehát a bemutatott drámai mű szerzőjéé. Ezúttal ugyanis nem történt semmiféle

olyan külön rendezői munka, melly az alapul fekvő mű átdolgozást nyert volna, miért is nem indokolt, hogy a rendező szerzői jogot nyerjen. Természetesen itt is fennmarad az operatőr 15 évig terjedő szerzői joga a film fényképfelvételein.

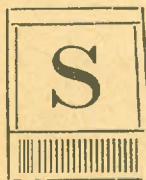
Az elvi álláspont ilyen körülhatárolása mellett könnyen lesz elbírálható az a számtalan tarka lehetőség, amely a hangosfilm birodalmában felmerülhet. Kéi a szerzői jog olyan hangosfilmnél, melyet egy bálról vesznek fel, ahol védett zeneműveket játszanak? Nyilvánvaló, hogy a hangosfilm szerzői joga mindenkefelett a zeneszerzőt illeti meg, fennmaradván az operatőr szerzői joga a felvételeken.

Természetesen a legtöbb esetben meg kell konstruálni a társszerzői viszonyt zeneszerző, a film rendezője és az operatőr között. Meg kell konstruálni azokat a jogokat is, melyek, ha nem is szigorúan szerzői jogok, de okvetlenül személyiségi jogok és amelyek megilletik például annak a zenekarnak karmesterét vagy szolistáit, amely zenekar művét hangosfilmen bemutatják.

A jogok megszerzésénél tehát felettébb nagy körültekintéssel kell eljárni, nehogy a nagy áldozatok árán elkészült filmmű olyan szerzőijogi vagy személyiségi jogi igények támasztassanak, amelyekre a film tervezői és megvalósítói nem is gondoltak.

LAJTHAY KÁROLY
filmrendező:

SZÁMOK ÉS VALÓSÁG A MAGYAR FILMGYÁRTÁS KÉRDÉSÉBEN

ok pro és kontra nyilatkozat hangzott már e kérdés körül hazai látókörből nézve, de talán nem lesz érdektelen ezt egyszer semleges szemüvegen át megvilágítani. Itthon az az általánosan kialakult felfogás, hogy magyar filmkészítésre nincs töke, de ha volna, akkor sem fizetődne ki csak magyar verziójú filmet gyártani, mert ennek előállítás költséjét sem lehet országunk megcsontított területén bevenni. Ezért igyekeztek mindig külföldi tőkét, idegen producer itteni munkára serkenteni. E sorok írója többiben talált Berlinben komoly céget, amely erre hajlandónak mutatkozott, de azzal a feltétellel, ha az itteni gyártás pozitív előnyt biztosít számára. Amikor aztán kalkulációt csináltak, rájöttek, hogy nemcsak nem előnyös, de határozottan hátrányos volna részükre egy ilyen kombinációs vállalkozás.

Lássuk tehát, hogy miként fest egy

Németországban készítendő film költségvetése egy ittenivel szemben:

Egy Berlinben készítendő átlagfilm körülbelüli költségei:

Körülbelül 16 napi műtermi átalánybér 40.000 M.

15—18.000 m. negatív anyaga kidolgozással (hang és kép), kópiával 20.000 M.

A „Stab”: Rendező, építész, operatőr, produkció és felvételi vezető stb. 18.000

Szöveggönyv (Drehbuch) 6.000 M.

Főszereplők 25.000 M.

Egyéb kiadások: bútor, kellék, biztosítás, reklámanyag stb. 8.000 M.

Tobis-licenc méterenként 3 M. egyenlő 9.000 M.

Összesen 126.000 M.

Most már egy ilyen film elkészítésénél, függetlenül, hogy az üzletileg mit hoz, a fennálló német kontingensrendelet értelmében behozhat a gyártó egy idegen filmet.

Ez a kompenzáció jelent számára kb 40.000 M-t.

Ezzel szemben, ha ugyanezt a filmet Magyarországon készíti el, *elesik* ettől a kompenzációtól, ami 40.000 M.

Sőt, a legújabb rendelet értelmében az itt készült német verziós filmjének ottani kihelyezése kontingensköteles, amelynek megszerzése további 40.000 M.

Hogy itt a műtermi bér elengedését elérje, amely a munkások, áram, szenek stb. kiadások levonásával egy 20.000 M. megtakarítást jelent, köteles egy „magyar verziót” is készíteni, amelyhez: magyar szövegkönyv, rendező, színészek, 12—15.000 m. nyersanyag, hosszabb munkaidő, magyarországi Tobis-licenc (a magyar verzió miatt), a német Stab és szereplők úti és tartózkodási költségei, stb., egy 40%-os *többletkiadását* követeli meg az előállítási költségeknek (*Gesamtkosten*). Ez további 45.000 M.

A magyar verziós filmjeinek itteni licencét eladhatja 50%-ért magasabb áron, mint a német szövegű filmjét, de ez a külön Tobis-licenccel maximum 10.000 M-t tehet ki.

Végeredményben megtakaríthat itt 20.000 és megkereshet a verzió értékesítésének differenciáján 10.000 M-t.

Összesen 30.000 M-t.

Elveszti azonban a 80.000 M. kontingens-differenciát és a többkiadás alapján 45.000 m-t, egyenlő 125.000 M.

Tehát ráfizet 95.000 M-t.

Ilyen számára az itteni gyártás számokban. Ilyen alapon tehát, míg a jelenlegi viszonyok és rendeletek fennállanak, *kilátástalan* kombinációs filmek készítéséhez idegen, főleg német producereket találni. Mindezek ellenére merem állítani, hogy mégis meg lehet az intenzív magyar filmgyártást teremteni. Ehhez azonban elsősorban lehetővé kell tenni az itt készült filmek német verzióját *kontingens-nehézségek nélkül* exportálhatni. Mert hogy német filmek garmadával jöhessenek be és magyar filmet *még német verzióval se lehessen kivinni*, lehetetlen és *abszolút tarthatatlan* állapot. 1000 pengős filmalapi díj *nem áll arány-*

ban 40.000 M. kontingens-szükséglettel.

Franciaország *kiverekedte* a kölcsönös kicserélést, miért ne tudnánk ezt mi is?

Hogy a magyar állam üdvös és elismeréseméltó gesztussal egy minden modern technikával és Tobis-géppel felszerelt műtermet létesített, ez *csak* „technikailag” teszi a munkaalkalmat lehetővé, de *gyakorlatilag nem*.

A német filmek behozatalát meg kellene annyira nehezíteni, hogy ezzel a magyar gyártmányú film kivitelének megkönnyítését ki lehessen verekedni.

A magyar filmek *vigalmi adóját* és cenzúradíját kell elengedni, legalább is azoknál a készülő filmeknél, amelyek „művészi értéke” — mint Németországban — elismerést nyer. A magyar gyártmányok nagyobb kedvezményt kell nyújtani, mint csak mérséklését a műtermi kiadásoknak. A tőke, amely ma — állítólag — nincs, rögtön jelentkezik, mihelyt a filmkészítés lukrativitása igazolható. Ha a kölcsönzők és mozgósínházak tisztán látják, hogy a magyar filmmel üzletet csinálhatnak, egészen másképp fogják felkarolni és támogatni a magyar filmet. Hogy ma más állásponton vannak, ezen csöppet sem lehet csodálkozni. Egy készülő filmnél nem „közvetlenül” a publikummal kell számolni, hanem a filmszínházak és kölcsönzők kívánságaival.

Ha pl. ma egy magyar filmet készítenénk, amelynek főszerepeit, Szőke Székáll, Verebes, Nagy Kató és hasonló játsszanák, nem hiszem, hogy ne kapnának utána legjobb elsőhetes filmszínházaink és ne találnának kölcsönzőt, aki pár ezer dollárral be merne „szállni” az üzletbe. Hisz külföldön is előre veszik és leelőlegezik azokat a filmeket, amelyeknek „Besetzung”-ja révén ki tudják kalkulálni az üzleti lehetőséget. Színpadi sztárjaink, noha sokal különb művészek, mint több külföldön arrivált magyar filmszínész, mégsem elég vonzóerők a *moziközönség* részére, amely — nagyrészt — nem azonos a *színházi közönség-*

gel. Tehát a legnagyobb baj, hogy a hosszú stagnáció révén nincs itthon magyar filmkedvenc, mint volt tíz évvel ezelőtt. Ilyeneket azonban *nevelni kell*.

A gyártást pedig soha a külföldi cég végezze, hanem idevaló, hazai gyártson magyar filmet és készítsen német verziót hozzá, amelyet előre el tud oda-künn adni. A film elkészültének garanciáját az itteni gyártónak kell vállalnia, aki jobban — és egyedül csak ő — ismeri igazán az itteni viszonyokat.

A sztárrendszert kiküszöbölni, amint ez a legnagyobb megerőltetések ellenére eddig nem sikerült, nem sikerülhet soha. Erre ugyan sokan felhozhatják René

Claire-t példakép, aki filmsztárok nélkül ért el óriási sikert, — de ez nem általánosítható eset. Ez egyedül áll a világon. Ővele egyáltalán nem konkurrálhatunk.

Ami pedig a kis területünkől kihozható *beviteli lehetőségeket* illeti, nem olyan veszélyes, mint az első gondolatra látszik. Egy jó magyar filmnek, ökonomikus, jól organizált és rutinos tempóval elkészített felvétele nem szabad a 60.000 pengőt meghaladnia, amely összegből legalább 25.000-et sztárookra kell fordítani. Az ilyen befektetésben azonban még soha nem csalódtam. Biztosítja az itthoni sikert és lehetővé teszi egyben a *külföldi* eladást is.

A MŰTEREM

A magyar filmgyártás folyamatossá tétele érdekében az *Országos Filmgyártásügyi Bizottság* októberben négy memorandumot intézett a belügyminisztériumhoz, a kereskedelmi minisztériumhoz és a Filmipari Alaphoz. E beadványok egyikében arra kéri a kormányt, hogy tegye kötelezővé azt, hogy a filmszínházak műsoruk bizonyos százalékát magyar filmekből állítsák össze. Egy másik memorandumban az ú. n. *kis filmek* gyártását javasolják. Egy-egy kis film két felvónásból állna és hossza 600—700 méter lenne. Kormányhelyeken a kérelmek teljesítését helyezték kilátásba.

Októberben két *filmszkeccs* készült Budapesten. Az egyiknek *A négylevelű lóhere* a címe és *Erdélyi Mihály* írta a szövegét. A zenéjét szerezte *Thegze-Gerber Miklós*. A film főszerepeit *Marczinka Vica*, *Dalmady Erzsébet*, *Dán Norbert* és *Boháty Lajos* játsszák. A filmszkeccs három színpadi és három filmrészről áll. A darabot *Gaál Béla* rendezte és *Bécsi József* fotografálta.

A második filmszkeccsnek *Asszony-szelidítő* a címe és *Harmath Imre* szövegkönyve alapján *Gaál Béla* vitte filmre. A hat filmrészről és öt színpadi részből álló darabban *Tolnay Andor*, *T. Vi-*

gyázó Magda, *Elek Ica*, *D'Arrigó Cornél* és *Károlyi József* játszanak. A hat filmrészben műtermi felvételek is készültek, itt *Lohr Ferenc* mérnök, a Hunnia hangmestere és *Eiben István* működtek közre. A külső felvételeket *Vanicsek János* fotografálta.

Október 30-án *Fedák Sári* újból hangosfilm-próba felvételeket készített önmagáról, ezúttal olaszul, angolul és franciául.

Lajthay Károly, a Berlinben élő magyar filmrendező Budapestre érkezett, hogy itt egy magyar és német verziójú filmjének a felvételeit illetékes helyen megtárgyalja. A tárgyalások előreláthatóan sikerrel végződnek. A tervezett vígjáték német címe: „*Er ist nicht auf den Kopf gefallen*”, Mindkét verzióban — hír szerint — *Rott Sándor* játsszaná a főszerepet.

A *Magyar Filmiroda* tudvalevően kibérelte a fővárostól a Pedagógiai filmgyárat, amelynek helyiségeit most alakítják át a Filmiroda céljaira. A sándorutcai laboratóriumot áthelyezték a Pedagógiai filmgyárba, amelyet erre a célra rendeznek be. A Filmiroda a Pedagógiai filmgyár műtermét is a hangosfilmnek megfelelően fogja átszervezni.

AZ OKTATÓFILM

ÉVI KOZGYŰLÉST TARTOTT A NEMZETKOZI OKTATÓFILM-INTÉZET

Rómában székelő Nemzetközi Oktatófilm-Intézet október 13—15. között tartotta ezidei rendes közgyűlését Alfredo Rocca olasz igazságügyminiszter elnökletével, amelyen közel valamennyi nemzet képviseltette magát. Az elnöki megnyitó után báró *Montenach* titkár előterjesztette az évi jelentést, amely az oktatófilmre vonatkozó nemzetközi eseményeket foglalja össze. A jelentés főleg a Népszövetség VI. osztályának oktatófilm-működésével foglalkozik és részletesen ismerteti ennek az osztálynak az oktatófilm terén hozott határozatait.

Luciano de *Feo* igazgató szintén hosszú jelentésben számolt be az Intézet 1931. évi működéséről és ismertette az 1932. évi munkaprogramot. Az igazgatóság jelentését és előterjesztéseit egy-

hangúan fogadták el.

Az 1932. évi program legfontosabb pontja az, amely a nemzetközi *oktatófilm-katalógus* összeállításáról intézkedik, fontos elhatározás az is, hogy megcsinálják a filmügy nagy nemzetközi enciklopédiáját, az oktatófilm általános irányelveiről készülő könyvet, végül elhatározták, hogy oktatófilm-könyvtárakat létesítsenek.

Nagy szerep vár a hangosfilmre a jövő évben, amikor is nyelvi és folklóre tanulmányok céljaira nagy nemzetközi központot létesítsenek.

Kimondta a közgyűlés azt is, hogy legközelebb nemzetközi konferenciát hívnak össze Rómába, amelyre meghívják az összes oktatófilm-gyárosokat és oktatófilm-átvevőket, hogy a *keskenyfilm standardizálása* ügyében állást foglaljanak. Ezen a konferencián egyéb oktatófilmkérdések is kerültek szóba.

MEGALAKULT A KATHOLIKUS FILM- ÉS RÁDIÓ-KÖZPONT

Október 7-én alakult meg a Kath. Népszövetség központi helyiségében *Frühwirth* Mátyás orszgy. képviselő elnöklétével a *Katholikus Film- és Rádióközpont*. Az elnök hosszabb beszédben ismertette az alakulás célját és azokat a törekvéseket, amelyeket az új intézmény maga elé tűzött. *Frühwirth* Mátyás bevezető beszéde után a megjelentek közül számosan szólaltak föl, akik valamennyien helyeselték az alakulás szükségességét. Az alakuló közgyűlés *Frühwirth* Mátyást ügyvezető elnökévé választotta meg, fő-

titkár lett *Rerrich* Elemér, majd kimondták, hogy a filmügyeket *Kiss* István és *Pártos* Imre együttesen fogják intézni, előbbi mint ügyvezető igazgató, utóbbi mint propaganda- és művészeti igazgató. Az új Katholikus Film- és Rádióközpont főleg vallásos filmeket hoz forgalomba, de nagy súlyt fektett majd ismeretterjesztő- és oktatófilmek beszerzésére és forgalombahozatalára is és e tekintetben különösen a vidéken akar a népfelvilágosítás szolgálatába állani. Az új Központ működését rövidesen meg is kezdi.

Egyre fejlődik a filmoktatás a kőszegi Hunyadi Máttyás reáliskolai nevelőintézetben. A kőszegi Hunyadi Máttyás reáliskolai nevelőintézet rendes mozgóképszínházat tart fenn saját növendékei számára. Az előadásokat a tornateremben tartják, ahol külön berendezett gépházból történik a vetítés. A gépházban Ernemann-Zeiss-Ikon-gép vetíti a filmet. Az intézet növendékei az egyes iskolai oktatófilmelőadásokért egyenként 16—20 fillért fizetnek. A Hunyadi Máttyás reáliskola az 1927/28. tanévben 8 előadást tartott növendékei számára. Ez volt az első tanév, amikor filmet mutattak be. A következő tanévben Bechtold Jakab aligazgató-tanár vette át a filmoktatás vezetését az intézetben és ez idő óta az előadások száma egyre növekedett. Az 1928/29-es tanévben már 15 előadást tartottak (32.000 folyóméterrel), az 1929/30-i tanévben 22 előadást (63.000 folyóméterrel), az 1931/32-i tanévben pedig 26 előadást 73.000 m. tananyaggal. Az elmúlt tanévben a következő filmeket mutatta be az intézet: Az iramszarvas csodája, Cobham kapitány (exp.), A Szahara rejtelméi (vándorgéppel hangos), Athentól Korfuig, A budapesti Állatkert. Modern páncélosok, Észak csillaga, Vadászat nagyvadakra Braziliában, Indiánok között, Az Amazon őserdeiben, A tengeralattjáró-háború, Fawcett kapitány expedíciója Braziliában, A vipera, A tehén, Az erdei iskola, Sirályok, pelikánok, A fenyőfa kitermelése, A villamosság alaptörvényei, Ecuadori vadászok, A Matterhorn, Hómezők hősei, Hadsereg-sport hét, Csúszó-mászók, János vitéz, A kis hős, Hungária-film, Lóra magyar! In-gagi, Folyamátkelés, A gleccserek vándora. Ezekon kívül bemutattak még 23 különféle híradót és 2 vígjátékot. Ugylátszik, a kőszegi Hunyadi Máttyás reáliskola ma Magyarországon vezetőhelyet tölt be az oktatófilm terén és kívánjuk, hogy Bechtold tanár vezetésével a jövőben még fokozottabban szerettedék meg az ifjúsággal a filmet. A kőszegi példát valamennyi magyar internátus és tanintézet követhetné.

Filmet készít a Népszövetség. A Népszövetség már régóta tervezi, hogy céljait és törekvéseit filmen ismerteti meg a nagyközönség széles rétegeivel. Elsőnek olyan oktatófilmet akar készíteni, amely a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal működését ismerteti. Egy másik oktatófilm a nemzetközi döntőbíró-ságot propagálná. A Népszövetség egyik alosztálya most foglalkozott ismét ezzel a kérdéssel és elhatározta, hogy kalkuláció és elkészítés ügyében kérdést intéz a különböző oktaófilmgyárosokhoz.

CENZURÁZOTT OKTATÓ- ÉS ISMERETTERJESZTŐ FILMEK 1931. SZEPT. 27-TŐL OKT. 27-IG

Szt. Erzsébet legendája (Super) kultúrfilm, 8 felv., 2327 m. (Készült 1931-ben Münchenben.)

„Mawas“ (Iris) expedíciós film, 6 felv., 1608 méter.

„Amíg a reggeli az asztalra kerül“ (Magy. Holl.) oktató, 2 felv., 385 m.

„A tej“ (Magy. Holl.) oktató, 5 felv., 1662 méter.

„Képek a Graf Zeppelin nevű léghajó-óriás budapesti útjáról“ ism., 1 felv., 210 m.

„Az őserdő titka“ (Magy. Holl.) oktató, 8 felv., 2177 m.

„Éljünk egészségesen“ (Magy. Holl.) oktató, 3 felv. 961 m.

„Rablók a madárvilágban (Ufa) ismeretterjesztő, 1 felv., 218 m.

„A növények szellemi élete (Ufa) oktató, 1 felv., 307 m.

„Magyarországi Szent Erzsébet élete és csodái“ (Legende der hl. Elisabeth) (Credo Kath. filmváll.) kultúrális film, 6 felv., a Leo-filmgyárban 1917. évben készült, 1123 méter.

Az angol film Society közgyűlése. Az angol Film Society mostanában tartotta meg Londonban ezidei közgyűlését, amelyen beszámoltak a társaság fennállása óta történt eseményekről. A Film Society hat éve áll fenn és ez alatt az idő alatt 230 olyan filmet mutatott be a társaság tagjainak, amelyek nemzetközi szempontból egészen különleges megítélésben részesülnek, tehát olyan művészi kidolgozású filmek, amelyek mintaképpen szolgálhatnak. A Film Society tulajdonképpen angol film-avantgarde-szervezet és célja, hogy az angol filmgyártás feltörekvő generációjának a világ filmkultúrájának legjobb termékeit okulás és példaadás céljából bemutassa.

A francia kormány az oktatófilmért. A francia kultuszminisztérium újabban nagy érdeklődést tanúsít az egyes oktatófilmkérdések iránt. Ebben az ügyben a minisztérium kérdést intézett a Rómában székelő Nemzetközi Oktatófilm-Intézethez, hogy az általános és nemzetközileg fontos oktatófilm-problémákban új irányelveket dolgozzon ki. A minisztérium ebben az ügyben a genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz is fordult.

FILMTECHNIKA

AZ AMERIKAI FILMMÉRNOKOK ÉS FILMTECHNIKUSOK NAGYGYŰLÉSE

A Society of Motion Pictures Engineers elnevezés alatt tömörült amerikai filmmérnökök és filmtechnikusok egyesülete október havában tartotta meg ezidei nagygyűlését a Massachusetts állambeli Swampscottban, amelyen Amerika minden részéről vettek részt a tagok. A nagygyűlésen 65 előadást tartottak a filmtechnika minden ágából. Az előadások egyik legérdekesebb része Heinz Umbehr jelentése a német hangosfilmgyártás történetéről. Ezt a jelentést a *Filmkultura* legközelebbi számában fogjuk közölni. Nagy érdeklődést keltett az a vita, amely a zörejmentes hangosfilmfelvételtechnikáról szólott. C. N. Batsel és B. Kreuzer (RCA) hosszas előadásokat tartottak erről a kérdésről. A nyersfilmkérdésről, valamint az emulzió-problémáról is számos előadás hangzott el, míg a szenszitometria kérdéseiről két előadást is tartottak. A filmek hívásáról, laboratóriumi feldolgozásáról Roy Hunter (Universal) tartott érdekes előadást, míg a Dunning-eljárásról maga a feltaláló mutatott be különböző kísérleti eredményeket. A színesfilm problémája termé-

zetesen szintén gazdag témakör volt a nagygyűlésen. J. A. Ball a Technicolor új kopírozási eljárásáról számolt be, többben a *Multicolor*-eljárásról értekeztek. A bemutatott minták igazolják, hogy a színesfilm problémája igen haladt az utóbbi hónapokban. Nagy érdeklődést keltett a hordozható hangosfilm leadógép leírása és bemutatása (Simplex-gép). Ben Schlanger mozgóképszínházi építési kérdésekről tartott igen érdekes és újszerű előadást, míg R. B. Dickson a filmszínházak tűzbiztonsági kérdéséről adott elő, hangsúlyozván, hogy 350 tüzesetben 284 tűz keletkezett a gépházban és ezek közül 122 esetben gyulladt meg a film a vetítőgépen. Érdekesen számol be az úgynevezett „Standard-komité” jelentése, amely szerint arra az esetre, ha bevezetnék a szélesfilmet, úgy csakis az 50 milliméteres szélesfilmet javasolja, mint egyseges szélesfilmet.

A legtöbb jelentést természetesen bemutatók követték, így a kongresszus épületében *filmtechnikai kiállítást* is rendeztek, amely szintén alkalmul szolgált arra, hogy a megjelentek láthassák a filmtechnika újabb eredményeit és vívmányait.

André Debrie jubileuma. André Debrie világhírű párizsi filmtechnikai gyára most ünnepelte 6000-ik felvevőkészülékének az elkészültét. Közel huszonöt év alatt készített Debrie 6000 felvevőgépet, amelyeket a világ minden sarkában ismernek. Debrie jubileumának tiszteletére szeptember 19-én bankettet rendeztek Párizsban, amelyen igen sok külföldi vendég is vett részt.

Hangosfilm a nagy amerikai hajókon. A White Star Line három legnagyobb sze-

mélyszállító hajóján: az Olympicon, a Majesticon és a Homericon, amelyek Európa és Amerika között a gyorsmélyszállítást bonyolítják le, hangosfilmleadó-gépet szerelt föl, hogy az utasokat útközben is szórakoztassák. Az Olympicon és a Homericon rendes beépített gépházban szerelték föl a gépeket, míg a Majesticon egy beépített vetítőgépen kívül hordozható leadógép is működik. A példát rövidesen a többi nagy amerikai hajószállalat is fogja követni.

Éghetetlen film cukorból. Egy amerikai nagy gyár megvásárolta Arthur S. Ford találmányát, amely abból áll, hogy cukorból tud éghetetlen filmet készíteni. Hír szerint az új éghetetlen anyag igen olcsón kerül a forgalomba és állítólag rövidesen már árusítani is fogják.

Olcsó hangosfilm-fölvévekészülék Amerikában. A Radio Installation Co. Los-Angelesben Rico-System elnevezéssel új fölvévekészüléket hozott forgalomba, amelyet főleg utazásoknál, expedíciós filmek fölvételeinél lehet könnyűszerrel használni. Ezért a gépet trópusi fölvételek céljaira állították össze. Azok a független amerikai filmgyárak, amelyek nem tudnak milliós összegeket drága fölvévekészülékek céljaira fizetni, az új gép iránt igen érdeklődnek.

Hordozható hangosfilm leadógép. Egy newyorki gyár igen érdekes és könnyűsúlyú hordozható hangosfilm-leadógépet hozott forgalomba, amely Amerikában, az onnan érkező hírek szerint, nagy tetszésnek örvend. A fotocellás leadógép úgy váltó áramhoz, mint egyenáramhoz alkalmas, teljesen azonos külsejű a mai leadógépekkel, csak a gép lába hiányzik, illetve ennyivel alacsonyabb. A szállításnál az egész készüléket három bőröndben lehet elhelyezni és így 100 kg. nehéz.

LIKVIDÁLJÁK A SZAKMAKÖZI DÖNTŐBÍRÓSÁGOT

Az Országos Magyar Mozgóképipari Egyesület október 25-én tartott rendkívüli közgyűlésén a következő határozatot hozta meg:

„A közgyűlés kimondja, hogy a választmány 1931 július hó 21-én törvényes hatáskörében hozta meg azt a határozatát, amellyel a Döntőbíróság megszüntét megállapította, mert a M. M. O. E.-nek nem sikerült a Döntőbíróságra vonatkozó alapszabálymódosításait a legvégső, záros időpontig jóváhagyatnia és így a Döntőbíróság működése a M. M. O. E. részéről hatósági tilalomba ütközik.

Eme álláspontjának megfelelően a Döntőbíróság megszüntére vonatkozó választmányi határozatot kizárólag abból a szempontból tárgyalja, hogy ezzel a M. M. O. E. részéről támasztott az a jogi ellenvetés, hogy e megállapítást csakis közgyűlés teheti, kiküszöböltessek. Ennek kapcsán kimondja a közgyűlés, hogy a választmány fentkörülírt határozatát magáévá teszi és az elnökség intézkedéseit helyesli és ehhez képest az 1930 szeptember hó 30-án tar-

tott évi rendes közgyűlés a Szakmaközi Döntőbíróságba delegált bírák mandátumát megszüntetnek mondja ki.

Megállapítja a közgyűlés, hogy e választmányi ülés határozatának a M. M. O. E.-vel történt közlése után, augusztus 7-én kelt rendelettel a M. M. O. E. alapszabályainak a Döntőbíróságra vonatkozó része belügyminiszterileg jóváhagyott, de nem a két egyesület által létesített megállapodás értelmében, hanem oly megszorításokkal és kikötésekkel, amelyek nemcsak, hogy nem fedik a két egyesületnek a Döntőbíróság létesítésére vonatkozó megállapodását, de annak fenntartását anyagi szempontokból is lehetetlenné teszi.

Az Elnökség jelentése alapján megállapítja a közgyűlés azt is, hogy az O. M. M. E. által kiküldött bizottság a M. M. O. E. megbízottaival tárgyalásokat folytatott, hogy a Döntőbíróságnak az alapszabályokban és ügyviteli szabályokban korlátozott hatásköre, — amely szerint a hatáskör hangosfilmekre nem terjed ki — megváltoztassék, a hangosfilmekre is kiható keretmegállapodás létesítése által, azonban e tárgyalások végleg meghiúsultnak tekintendők.

A közgyűlés a fentiekre való tekintettel felhatalmazza és utasítja Horovitz Richárd, Guttmann Manó, Szigeti Ferenc és dr. Vári Rezső személyében kiküldött bizottságot, hogy a döntőbírósági hivatalnak likvidációját a legszigorúbb takarékoság szemmel tartásával a legsürgősebben vigye keresztül.

Erről a határozatról a belügyminiszter és a kereskedelmiügyi miniszter úr önagyméltóságának jelentést tesz, a M. M. O. E.-t pedig átiratban értesíteni“.

FILMKULTURA

FILMMŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT ELŐFIZETÉSI ÁR:

1 évre 10 pengő. — 1/2 évre 5 pengő.
Felelős szerkesztő és kiadó: Lajta Andor.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 30.
Tel.: József 363—76.
Párizsi szerkesztőség:
Artur Vitner,
12, rue Alasseur Paris, (XV.) Champs de Mars.

Megjelenik minden hónap elsején.
Minden cikkért a szerző felel.

Friedmann-nyomda, Wesselényi-u. 40.

Budapesti filmpiac Filmmegjelenések 1931. október hóban.

JELMAGYARÁZAT: Megj.=Megjelenési hely — H.=Hossza — F.=Felírás
M.=Műfaj — Fősz.=Főszereplők — C.=cenzura — a.=aluli — f.=felüli.

ECO-FILM R. T. Rákóczi-út 14. Tel.: 429—76.	X/29	Mária. — Megj.: Kamara, Orion. — H.: 2481 m. — Műf.: Dráma. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Bánky Vilma és Louis Wohlheim. — C.: Aluli.
FOX-FILM r. t., Rákóczi-út 19. Tel.: 314—37 és 316—58.	X/16	Ut a mennyországba. — Megj.: Omnia, Décsi. — H.: 2443 m. Műf.: Dráma. — F.: Szántó Ármánd. — Fősz.: Janette Gaynor, Charles Farrel. — C.: Felüli.
IRIS-FILM R. T. Népszínház-utca 13. Tel.: 363-17 és 374-14	X/8	Erzsébet királyné. — Megj.: Royal Apolló. — H.: 2200 m. — Műf.: Dráma. — F.: Kálmán. — Fősz.: Lil Dagover, Paul Otto. — C.: Aluli.
	X/12	Mawas. — Megj.: Corso. — H.: 1600 m. — Műf.: Expedíciós. — F.: Kálmán. — C.: Aluli.
KORONA-FILM R. T. VII., Rákóczi-út 36. Tel.: J. 418—28.	X/16	Bíbor és kékítő. — Megj.: Rádus. — H.: 2200 m. Műf.: Vígjáték. — F.: Siklósy. — Fősz.: Hansi Niese. — C.: Aluli.
METRO-GOLDWYN- MAYER DISTR. Budapest, VIII., Főh. Sándor-tér 3. — Tel.: J. 444—24, 444—25.	X/9	Idegen anya. — Megj.: Rádus. — H.: 1794 m. — Műf.: Dráma. — F.: Erb Benito. — Fősz.: Mary Dressler, Wallace Beery. C.: Felüli.
	X/2	Hercegnők hadnagya. — Megj.: Rádus. — H.: 2145 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Erb Benito. — Fősz.: Lawrence Tibett, Grace Moore. — C.: Aluli.
	X/21	Frakos banditák. — Megj.: Palace. — H.: 1844 m. Műf.: Kalandor. — F.: Erb Benito. — Fősz.: William Haines. — C. Aluli.
MŰVÉSZFILM, Rákóczi-út 40. Tel.: 403—97.	X/22	Egy mámoros éjszaka. — Megj.: Décsi, Omnia. — H.: 2000 m. — Műf.: Dráma. — F.: Lakner Arthur. — Fősz.: Nora Gregor, Harry Liedtke, Ursula Grabley, Robert Thoeren. — C.: Felüli.
PARAMOUNT FILM- FORGALMI R. T. Budapest, VII., Rá- kóczi-út 59. — Tel.: J. 344-37 és J. 405-22.	X/6	Tabu. — Megj.: Ufa, Kamara, Corso. — H.: 2275 m. Műf.: Dráma. — F.: Pásztor Béla. — Fősz.: Csendes óceán (dél tengeri) szigeti benszülettek. — C.: A.
	X/10	Mosolygó hadnagy (Varázsgeringő). — Megj.: Ufa, Uránia. — H.: 2489 m. — Műf.: Operett. — F.: Pásztor Béla. — Fősz.: Chevalier. — C.: Aluli.
PÁTRIA FILM- VÁLLALAT, VII., Erzsébet körút 8. Tel.: 406—25.	X/12	Nótás fiúk. — Megj.: Palace. — H.: 2274 m. — Műf.: Zenés színjáték. — F.: Siklósy. — Fősz.: Iva Albrecht, Ernst Busch, La Argentina, a világhírű spanyol táncosnő. — C.: Aluli.
	X/23	Az erénycsöszök. — Megj.: Royal Apolló. — H.: 2450 méter. — Műf.: Vígjáték. — F.: Siklósy. — Fősz.: Ralph A. Roberts, Felix Bressart, Hay Ahlers.
	X 28	Szerelem egy éjszakán át. — Megj.: Rádus, Palace. Műf.: Dráma. — F.: Lakner. — Fősz.: Hans Adalbert Schletow, Pierre Betchoff, Joseline Gall.

FILMKULTURA

PHÖBUS FILM FORGALMI RT. VII., Erzsébet-krt 8. Tel.: J. 315—62.	X/17	A férjem barátnője. — Megj.: Fórum. — H.: 2400 m. Műf.: Bohózat. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Ralph Arthur Roberts, Fritz Schultz, Lucie English. —
	X/21	A weekend hősei. — Megj.: Palace. — H.: 2100 m. Műf.: Vígjáték. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Zoro és Huru. — C.: Aluli.
SCHUCHMANN ANTAL FILMVÁLLALATA Rökk Szilárd u. 20. Tel.: 353-17 és 301-01	X/12	Csábít az élet. — Megj.: II. hét. — H.: 1969 m. — Műf.: Dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Normann Kerry. — C.: Felüli.
SUPER-FILM, VII., Erzsébet körút 9. Tel.: J. 366—94.	X/31	Szent Erzsébet legendája. — Megj.: Városi Színház. H.: 2327 m., 8 felv. — Műf.: Ismeretterjesztő. — F.: Czirfusz Viktorin ferences atya. — C.: Aluli.
TURUL-FILM Budapest, VII., Miksa utca 7. — Telefon: József 369—42.		Mármoros éjszaka. — Megj.: Nyugat, Roxy. — H.: 1900 m. — Műf.: Dráma. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Margarete Schlegel. — C.: Felüli.
		A mágnesszemű hölgy. — Megj.: Pátria, Fészek, Roxy. — H.: 1900 m. — Műf.: Kalandor. — F.: Szántó Lajos. — Fősz.: Betty Compson. — C.: Felüli.
UFA-FILM R. T. Budapest, VIII., Köl- csey-utca 4. — Tel.: J. 351—36, 336—21.	X/15	Egy kis ballépés. — Megj.: Corvin, Ufa, Kamara. H.: 2336 m. — Műf.: Vígjáték. — Fősz.: Renate Müller, Hermann Thimig, Otto Wallburg. — C.: F.
	X/27	Kit szerettem az éjjel? — Megj.: Ufa, Corso. — Műf.: Vígjáték. — Fősz.: Liane Haid, Petrovich Szvetisláv, Georg Alexander, Otto Wallburg.
	X/29	Montecarlo bombázása. — Megj.: Uránia. — Műf.: Vígj. operette. — Fősz.: Hans Albers, Anna Sten, Heinz Rühmann.
UNIVERSAL FILM R. T. Budapest, VIII., Nép- színház-u. 21. — Tel.: J. 391—76.	X 1	Caballero bosszúja. — Megj.: Pátria, Fészek, József, Roxy. — H.: 2000 m. — Műf.: Cowb. dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Ken Maynard. — C.: Aluli.
	X/12	Kígyószemű rém. — Megj.: Pátria, Fészek, Imperial, Odeon, Roxy, Józsefv. — H.: 4500 m. — Műf.: Kalandor dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Francis X. Buschmann. — C.: Aluli.
	X/5	Sztrájkol a gólya. — Megj.: Décsi, Omnia. J H.: 2400 m. — Műf.: Vígjáték. — F.: Pacséry. — Fősz.: Arno Siegfried, Hans Junkermann, Fritz Schultz, Ur- sula Grabley, Julie Serda. — C.: Aluli.
	X/12	Drakula. — Megj.: Orion. — H.: 2100 m. — Műf.: Dráma. — F.: Pacséry. — Fősz.: Lugosi Béla, Helene Chaveller. — C.: Felüli.
WARNER BROS First National Vitaphone Pictures VII., Erzsébet-krt 9. Tel.: J. 325-90 és 91.	X/12	Három ablak kelet felé. — Megj.: Corso. — H.: 2195 méter. — Műf.: Dráma. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Erich v. Stroheim, Crustame Bennet. — C.: Aluli.
	X/8	Pesti fiú. — Megj.: Roxy, Turán. — H.: 1918 m. Műf.: Színmű. — F.: Fodor Sándor. — Fősz.: Ted Lewis. — C.: Aluli.

**MAGYAR MOZGÓKÉPÜZEM-ENGEDÉLYESEK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UCCA 36.

TELEFON: JÓZSEF 360-05.

HIVATALOS ÓRÁK 9-12-IG.

A Filmkultura minden egyes számát az Egyesület tagjai díjtalanul kapják

Az Egyesület most ünnepelte tízéves fennállásának jubileumát. Nyugodt viszonyok közepette a fehér asztalnál ünnepelték volna ezt a szép jubileumot, a megelégedettség és béke idejében van is öröme az embernek abban, hogy egy egyesület tízéves fennállását jubilálhatja. Ám a mai viszonyok között nem igen jövünk majd össze ünnepelni, bár ez az egyesület megérdemelte volna, hogy a tíz év megfeszített munkája után nemcsak a zöld asztalnál kérjék számon a vezetőséget, hanem a fehér asztalnál is megtalálják a módját annak, hogy azokat, akik *tíz éven át önzetlenül dolgoztak*, néhány dicsérő szóval fölköszöntsék. A tízéves jubileum alkalmával a MMOE mindenfelől kapja a gratulációs leveleket, amelyekben üdvözlük és további szerencsét kívánnak. Az egyes kormányhatóságok közül a m. kir. külügyminisztérium a tízéves jubileum alkalmával a következő levélben üdvözölte a MMOE-t:

Magy. Kir. Kultuszminisztérium
32.809/8

1931

Budapest, 1931 október 13.

Egyesületük fennállásának tízéves fordulója alkalmából nem mulaszthatom el, hogy kifejezzem elismerésemet az Egyesület 10 éves hazafias és eredményes működéséért.

A vezetésem alatt álló és Magyarország külügyi érdekeit képviselő minisztérium állandóan figyelemmel kísérte 10 éves működésük alatt azt a hazafias munkát, amelyet Önök, Uraim, külföldi viszonylatban is, kongresszusok stb. alkalmával, a magyar filmkultúra magas színvonalának elismertetése által hazánk érdekében végeztek.

Nem csekély része van az Egyesületnek abban is, hogy a film útján tegyünk ismertté hazánkat külföldön.

Elsősorban ezek a külföldi vonatkozású kérdések készítettek engem arra, hogy az Elnökség céltudatos és hazafias vezetése mellett működő Egyesület tízéves fennállásának alkalmát használjam fel arra, hogy köszönetemet és elismerésemet fejezzem ki.

A miniszter helyett:

Khuen Héderváry s. k.
Magyar Mozgóképzemengedélyesek Országos Egyesülete tekintetes Elnökségének

Budapest.

A levéllel kapcsolatban a MMOE elnöksége az alábbi levelet intézte Lajta Andorhoz, a Filmkultúra szerkesztőjéhez, aki a Lichtbild-Bühne és régebben az Öst. Filmzeitung hasábjain több, mint másfél évtizeden át szolgálta a magyar kinematografiát:

Nagyságos

Lajta Andor úrnak

Budapest.

Van szerencsénk a M. Kir. Külügyminisztérium f. é. október 13-án kelt leiratát szíves tudomásulvétel céljából másolatban beküldeni.

A magas leirat azért a hazafias munkáért is kifejezi elismerését, melyet az Egyesület külföldi viszonylatban, kongresszusok stb. alkalmával a magyar filmkultúra magas színvonalának elismertetése által végzett. Minthogy Nagyságod közreműködésének és áldozatkészségének igen nagy, mondhatnánk döntő szerepe volt abban, hogy egyesületünk e fontos feladatának megfeleltett, kedves kötelességünknek tartjuk az egyesület részére küldött elismerést Nagyságoddal közölni.

Midőn még arra kérjük, hogy egyesületünk iránt eddig tanúsított jóindulatát a jövőben is megőrizni és azzal egyesületünket továbbra is kintüntetni szíveskedjék, maradunk Nagyságod iránt a legmélyebb tisztelettel:

Budapest, 1931 október 27.

Fenyő s. k. Gyárfás s. k.
alelnök. ügyv. alelnök.

**Speciális filmszállítások,
a világ minden részébe.**

Leggyorsabb

vámkezelés a Nyugati és Keleti pályaudva-
rokon, a fővárhivatalban
és a hajállomásokon

H é b e l

nemzetközi szállítványozási és
elvámolási vállalat,

IV., Váci-ut 1. sz.

Telefon: Aut. 159 47.

MAGYAR FILMIRODA

BUDAPEST, VIII, FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 7

TELEFON: JÓZSEF 455-10.

FILMHIRSZOLGÁLAT

városi-, községi-, családi-, gyári-,
ipari-, sport-felvételc.

Kockanagyítások, fotózsem.

KOVÁCS ÉS FALUDI

FILMGYÁR ÉS LABORATORIUM

BUDAPEST - ZUGLÓ,

GYARMAT-UTCA 39.

TELEFON: 96-3-00.

Magyarország
legnagyobb és legmo-
cérnebb gépekkel fel-
szerelt laboratoriuma

KÉSZIT:

HANGOSFILMEKET ÉS
KÓPIÁKAT, FILMFELIRA-
TOKAT, PEDAGOGIAI,
KULTUR, REKLÁM- ÉS
RAJZTRÜKK-FILMEKET

PEROLIN

CIKKEK EGYEDÁRUSÍTÓJA

„PHÓBUS“ MŰSZAKI ÉS
OLAJKERESKEDELMI R. T.
V, KOSSUTH LAJOS-TÉR 9

UJ TELEFON:

AUT. 117-23.

**A legjobb és a világ legismertebb
LÉGFERTŐTLENÍTŐ SZERE!**

Minden filmszínházban nélkülözhetetlen!
KÉRJEN DIJTALAN BEMUTATÁST!

Krupka filmgyár és laboratórium

BUDAPEST,

VIII., Józsei-körut 71-73.

TELEFON: 339-07.

Berendezkedtünk a fotócellás és
lemezes filmek lehallgató és össze-
állító munkálatokra.

Átszakadt lemezek javítása.

◀ **Készít mindenfajta felvételt.** ▶

ZEISS IKON

FOTÓCELLÁS KIEGÉSZÍTŐ

A LEGOLCSÓBB

A LEGJOBB

EGYEDÁRUSÍTÓJA:

OLÁH GYÖRGY

GÉPÉSZMÉRNÖK:

VIII, RÖHK SZILÁRD-U. 20. TEL. J 334-00

MEGJELENT A
DÉCSI és OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZAKBAN

A

VÖRÖS MACSKA

a szezon legkacagtatóbb és legmulatságosabb
bűnügyi bohózata 9 felvonásban.

Rendezte: ERICH SCHÖNFELDER

FŐSZEREPLŐK;

SIEGRIED ARNO, HANS JUNKERMANN, VEREBES ERNŐ
ROSA VALETTI, MARGOT WALTER.

UNGÁR SÁNDOR FILMKÖLCSÖNZŐ VÁLLALATA, BUDAPEST
VIII., RÁKÓCZI-TÉR 15. — TELEFON: 38-6-73.

NYERSFILM

POZITIV, NEGATIV EREDETI GYÁRI ÁRON

DUPFILM, EXTRA-RAPID, KINECHROM, PANKINE, SUPERPAN

SZINES POZITIV! HANGOSFILM-NEGATIVOK! ANILIN FESTÉKEK!

Vezérképviseelő Magyarország részére:

LAJTA ANDOR

Budapest, VII., Erzsébet-körut 30. Telefon: J. 363-76.